

The psychological impact of change is one of the most important factors in successful innovation at enterprises. Minimizing resistance, motivating employees, fostering an innovation-driven culture, and providing emotional support are key to ensuring a smooth transition.

References:

1. Майбородюк К.С. Психологічний фактор в інноваційній діяльності підприємств. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-54/>
2. Смирнова Н.В., Веселовська О.Є. Соціально-психологічні аспекти формування ефективного інноваційного колективу. *Економічний простір*. 2024. № 194. С. 92-95. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.194.92-95>
3. Нейчук-Хрущ М., Конахович В. Інноваційні підходи до формування бізнес-процесів як структурного елементу інтелектуального капіталу підприємства. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3371/3298>
4. Кучеренко А. Тимбіддинг як інноваційний метод ефективного розвитку колективу. *Вересень: науково-методичний, інформаційно-освітній журнал*. 2022. № 1(92). С. 98-104. DOI: <https://orcid.org/0000-0003-2233-6341>

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Соріна О.О., кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Запорізька політехніка»,
м. Запоріжжя, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6644-6377>

Пустарнаков О.І., аспірант,
Національний університет «Запорізька політехніка»,
м. Запоріжжя, Україна

У сучасних реаліях підприємства стикаються зі значною невизначеністю, що становить загрозу їх конкурентоспроможності та успішності. Зміни в економічних, політичних та соціокультурних умовах, глобалізація та технологічний прогрес формують нестабільне середовище. Тому створення адаптивних систем управління конкурентоспроможністю стає критично важливим інструментом для компаній, які мають намір ефективно опанувати цей виклик і зберегти своє місце на ринку.

Конкурентоспроможність підприємства відображає його здатність підприємства «своєчасно та ефективно коригувати параметри діяльності залежно від змін зовнішнього середовища з метою збереження існуючих та створення нових конкурентних переваг для досягнення власних стратегічних цілей» [1]. Наведене визначення дозволяє розглядати це поняття як результат діяльності (з одного боку) та як системну категорію, що відображає процес досягнення мети (з іншого).

Підтримка конкурентоспроможності в умовах невизначеності є складним завданням, яке вимагає системного підходу та реалізації низки дієвих заходів. Розглядаючи управління конкурентоспроможністю підприємства як систему відмітимо, що вона включає в себе стратегії, процеси і інструменти, які допомагають підприємству зберігати і підвищувати свою здатність конкурувати на ринку враховуючи фактори що посилюють невизначеність. Серед них можна виділити три групи факторів наведених у таблиці.

Таблиця

Фактори впливу на конкурентоспроможність підприємства в умовах невизначеності

Група факторів	Характеристика
Фактори макrorівня	Мають опосередкований вплив, не контрольовані підприємством, створюють основу для діяльності, мають найбільший рівень невизначеності
Фактори мезорівня	Мають прямий вплив на підприємство та визначають його конкурентоспроможність у конкретній галузі, піддаються аналізу та прогнозуванню
Фактори мікрорівня	внутрішні елементи системи управління підприємством, безпосередньо впливають на конкурентоспроможність

Джерело: [5, с. 57-59]

Науковці відмічають, що фактори макrorівня мають двоякий вплив, а саме: загальний потенціал підприємства та на конкурентоспроможність продукції. Система управління конкурентоспроможністю підприємства в умовах невизначеності має будуватись на процесному підході. Господарську діяльність машинобудівних підприємств, які виробляють і реалізують матеріальну продукцію, з погляду процесного підходу можна розглядати як сукупність трьох основних і декількох допоміжних процесів. Саме через це важливе значення системі управління конкурентоспроможністю підприємства має управління

конкурентоспроможністю продукції, яка формується на етапах розроблення, виробництва й реалізації продукції [4, с. 223-224].

Система управління конкурентоспроможністю (КС) підприємства в умовах невизначеності поєднує у собі декілька складових, гармонійне поєднання яких забезпечує досягнення синергійного ефекту та сприяє досягненню успіху у галузі машинобудування, яка, зважаючи на військові дії в Україні функціонує в умовах значного рівня невизначеності. Складові системи подано на рисунку.

Рис. Складові системи управління конкурентоспроможністю підприємства в умовах невизначеності

Джерело: складено автором на основі [1-3; 5, с. 59]

Відмітимо, що категорії «спроможність» та «здатність» не тотожні, адже «спроможність» описує потенційну можливість виконувати, здійснювати, робити що-небудь, спроможність можна розвинути, а «здатність» – поточну, вроджену, наявну від початку [3, с. 115].

Здатністю неможливо управляти, натомість управління конкурентоспроможністю підприємства в умовах невизначеності – це виклик, з яким стикаються багато організацій, особливо в нестабільних ринкових умовах чи під час кризових ситуацій. Тут ключовими аспектами стають гнучкість і здатність до швидкого реагування. Крім того система управління конкурентоспроможністю має забезпечувати:

- адаптивність стратегій, що забезпечується швидким зворотнім зв'язком та реакцією у вигляді коригувальних заходів. Потребує систематичного спостереження за змінами у макро-, мезо- та мікросередовищі;

- орієнтацію на інноваційність та впровадження нових технологій, які можуть стати конкурентною перевагою в умовах невизначеності;

- ефективне управління ланцюгом постачання. Ефективна координація з постачальниками для забезпечення надійності та якості вхідних матеріалів;

- високий рівень взаємодії. Пом'якшити вплив невизначеності можна шляхом впровадження партнерських відносин та розробки персоналізованих пропозицій для конкретного споживача продукції машинобудівного підприємства. Підтримка відкритої комунікації з клієнтами, партнерами та персоналом в умовах невизначеності сприятиме підтримці довіри і спільних зусиль у складних умовах. Зміщення фокусу на якість і обслуговування сприятиме збереженню лояльності;

- інвестиції у розвиток персоналу здатні забезпечити готовність до змін і роботи в умовах невизначеності. Людський ресурс є ключовим активом у будь-якій стратегії адаптації.

Формування та функціонування системи управління конкурентоспроможністю машинобудівного підприємства ґрунтується на активному управлінні ризиками із врахуванням невизначеності. Це означає оцінку потенційних загроз і можливостей, розробку планів запобігання кризовим ситуаціям і підготовку до них, що потребує постійного моніторингу середовища та забезпечує своєчасного реагування на виклики.

Література:

1. Балдинюк В. Система управління конкурентоспроможністю підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-35> (дата звернення 14.01.2025).
2. Лук'янчук О.М., Ніколасва Є.В. Система управління конкурентоспроможністю підприємства: наукові підходи та практичні виклики. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету: зб. наук. праць; за ред.: В.В. Коваленко*. Одеса: Одеський національний економічний університет. 2024. № 3-4(316-317). С. 110-116. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2024/316-317/pdf/110-116.pdf> (дата звернення 21.01.2025).
3. Павлішина Н.М., Милосердова А.К. Аналіз конкурентоздатності продукції підприємства авіабудівної галузі на прикладі АТ «Мотор Січ». *Приазовський економічний вісник*. 2020. Вип. 1(18). С. 114-119. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2020/1_18_ukr/23.pdf (дата звернення 20.01.2025).
4. Сопільник ЛІ., Колодійчук АВ. Управління конкурентоспроможністю машинобудівних підприємств на сучасному етапі розвитку економіки України. *Науковий вісник НАТУ України*. 2009. № 10. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2009/19_10/222_Sopilnyk_19_10.pdf (дата звернення 21.01.2025).
5. Сусіков С.В., Клименко М.А. Система управління конкурентоспроможністю підприємства в умовах невизначеності. *Економіка: реалії часу*. 2023. № 3(67). С. 56-64. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2023/No3/56.pdf> (дата звернення 23.01.2025).

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ РЕАЛЬНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ ПІДПРИЄМСТВА

Селєзньов М.С., здобувач вищої освіти*,
Державний біотехнологічний університет м. Харків, Україна

У нинішніх економічних умовах успішне управління реальними інвестиціями є основною складовою діяльності підприємства. Реальні інвестиції – це інвестиції в матеріальні цінності, обладнання, будівлі, технології, що забезпечують довгостроковий розвиток і адаптацію до ринкових умов [1, с. 65]. Першочерговим завданням підприємства є дослідження маркетингових умов і виявлення можливостей для

* Науковий керівник – Грідін О.В., к.е.н., доцент